

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-350/24 – 1

Asia C-350/24

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

14.5.2024

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Cour de cassation (ylin yleinen tuomioistuin, Ranska)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

3.5.2024

Kantaja:

HJ

Vastaaja:

Crédit agricole Corporate & Investment Bank

[–]

COUR DE CASSATION (YLIN TUOMIOISTUIN)[–]

TÄYSISTUNTO

Julkinen istunto **3.5.2024**

– Ennakkoratkaisupyyntö
Euroopan unionin
tuomioistuimelle
– Asian käsittelyn lykkääminen

[–]

RANSKAN TASAVALTA

RANSKAN KANSAN NIMISSÄ

FI

COUR DE CASSATIONIN TÄYSISTUNNON TUOMIO 3.5.2024

HJ, kotipaikka [– –] Courbevoie [(Ranska)], on valittanut [– –] Cour d’appel de Versailles’n 27.5.2021 antamasta tuomiosta [– –], joka koskee sen ja kassaatiovalituksen vastapuolena olevan Crédit agricole Corporate & Investment Bank -nimisen osakeyhtiön, jonka kotipaikka on [– –] Montrouge [(Ranska)], välistä riita-asiaa.

Cour de cassationin sosiaali- ja oikeusneuvosto on 18.10.2023 antamallaan tuomiolla määrännyt, että valitus on käsiteltävä täysistunnossa.

[– –]

[– –] [*Menettelyoikeudellisia seikkoja*]

täysistunnossa kokoontunut Cour de cassation [– –] [*Menettelyoikeudellisia seikkoja*] on antanut tämän tuomion käsiteltyään asiaa lain mukaisesti.

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

- 1 Crédit agricole Corporate & Investment Bank (CACIB) palkkasi HJ:n 17.1.2007 päivätyllä sopimuksella. Hän työskenteli viimeksi asiakastietojärjestelmävastaavana Yhdistyneessä kuningaskunnassa ennen siirtymistään sairauslomalle 28.8.2013 alkaen.
- 2 Sopimukseen sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan lakia.
- 3 HJ väitti 23.9.2013 joutuneensa sukupuoleen perustuvan syrjinnän ja työpaikkakiusaamisen uhriksi ja nosti kanteen työoikeudellisten asioiden alioikeudessa, jossa hän vaati erilaisten summien maksamista työ sopimuksen täyttämisen perusteella ja korvauksena.
- 4 Conseil de prud’hommes (työoikeudellisten asioiden alioikeus) hylkäsi 26.6.2019 antamallaan tuomiolla kantajan vaatimukset.
- 5 Cour d’appel de Versailles (Versailleis’n ylioikeus) katsoi 27.5.2021 antamassaan tuomiossa, että HJ ei ollut esittänyt ensisijaisia tosiseikkoja, jotka voitiin ottaa huomioon merkityksellisenä seikkana ja joiden perusteella olisi asianmukaista päätellä vuoden 2010 tasa-arvolain (Equality Act 2010) 13–19 ja 136 §:ssä tarkoitetun syrjinnän olemassaolo. Se totesi myös, että 26 §:ssä tarkoitettua syrjivää häirintää ja saman lain 27 §:ssä tarkoitettuja kostotoimia ei ollut osoitettu.
- 6 HJ on valittanut asiasta Cour de cassationiin.

Oikeudelliset perusteet

- 7 HJ valittaa siitä, että [riidanalaisella] tuomiolla hylättiin kaikki hänen vaatimuksensa, joissa hän vaati erityisesti sen toteamista ja tuomitsemista siitä, että häntä oli syrjitty hänen sukupuolensa perusteella ja että häneen oli kohdistettu syrjivää häirintää ja kostotoimia.
- 8 Hän väittää pääpiirteissään, että kun Cour d'appel on tutkinut ensin kutakin syrjintätilannetta, johon hän oli vedonnut, ja sen jälkeen todennut, että hän ei ole onnistunut esittämään ensisijaisia tosiseikkoja, jotka voitaisiin ottaa huomioon merkityksellisinä seikkoina luonnehdittaessa, että kyseessä on vuoden 2010 tasa-arvolaisissa tarkoitettu syrjintä, se teki päätöksensä tasa-arvolain sellaisen tulkinnan perusteella, joka ei ollut miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa 5.7.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/54/EY 19 artiklan mukainen; kyseisen artiklan perusteella tuomioistuimen on arvioitava tosiseikat kokonaisuutena sen määrittämiseksi, voidaanko niiden perusteella olettaa, että kyseessä on syrjintä.
- 9 Lisäksi hän väittää, että todettuaan, että vaikka esitetyistä asiakirjoista ilmeni selvästi, että yrityksen sisällä ulkomaankomennuksella olleet työntekijät olivat pääasiassa miehiä, Cour d'appel katsoi, että tämä seikka ei voi yksinään johtaa oletukseen naisten syrjinnästä, koska naisten ulkomaankomennushakemuksia koskevia tietoja ei ollut saatavilla. Hän katsoo, että vaikka se, että suurin osa ulkomaankomennuksella työskentelevistä työntekijöistä oli miehiä, antoi mahdollisuuden olettaa, että kyseessä oli välillinen syrjintä ja että CACIB:n oli näin ollen osoitettava, ettei [sen] kansainvälinen liikkuvuusjärjestelmä ollut syrjivä, Cour d'appel asetti syrjintää koskevan todistustaakan työntekijälle nojautuessaan tässä tuomiossa vuoden 2010 tasa-arvolain säännösten sellaiseen tulkintaan, joka ei ollut 5.7.2006 annetun direktiivin 2006/54/EY 19 artiklan mukainen.

Sovellettavat periaatteet ja tekstit

I – Euroopan unionin lainsäädäntö

- 10 [Euroopan unionin tuomioistuimen] [– –] mukaan keskinäisen luottamuksen periaate edellyttää, että kukin jäsenvaltio katsoo – jollei kyse ole poikkeuksellisista olosuhteista –, että kaikki muut jäsenvaltiot noudattavat unionin oikeutta ja aivan erityisesti unionin oikeudessa tunnustettuja perusoikeuksia [– –] (Unionin tuomioistuimen lausunto 2/13 (täysistunto), 18.12.2014, 191 kohta, ECLI:EU:C:2014:2454).
- 11 Euroopan unionin oikeuden ensisijaisuuden periaate, jonka [yhteisöjen tuomioistuin] vahvisti tuomiossaan Costa (tuomio 15.7.1964, Costa v. E.N.E.L., 6/64, ECLI:EU:C:1964:66) ja jota on luonnehdittu ”perustavanlaatuisiksi”

(tuomio 10.10.1973, Variola v. Amministrazione Italiana delle Finanze, 34/73, ECLI:EU:C:1973:101), velvoittaa kaikki jäsenvaltioiden elimet huolehtimaan unionin eri oikeussääntöjen täyden vaikutuksen toteutumisesta, eikä jäsenvaltioiden oikeudella voida puuttua siihen vaikutukseen, joka näillä eri oikeussäännöillä katsotaan olevan mainittujen valtioiden alueella (tuomio 24.6.2019, Poplawski, C-573/17, s. 54, ECLI:EU:C:2019:530).

- 12 Unionin oikeuden mukaista tulkintaa koskeva velvollisuus, jonka avulla voidaan varmistaa unionin oikeussäännön ensisijaisuus suhteessa kansalliseen oikeussääntöön, jota ei ole yhdenmukaistettu sen kanssa, johtuu jäsenvaltioiden velvoitteesta saavuttaa direktiivissä säädetty tavoite sekä niiden perustamissopimuksen 5 artiklaan, josta on tullut [SEUT] 4 artiklan 3 kohta, perustuvasta velvoitteesta toteuttaa kaikki yleis- tai erityistoimenpiteet, jotka ovat aiheellisia tämän velvoitteen täyttämisen varmistamiseksi. Se kohdistuu kaikkiin jäsenvaltioiden julkisen vallan käyttäjiin, myös tuomioistuimiin ja yksityisten välisessä riita-asiassa (tuomio 10.4.1984, Von Colson ja Kamann, 14/83, 26 kohta, ECLI:EU:C:1984:153). Tätä oikeuskäytäntöä on sittemmin sovellettu johdonmukaisesti. Se perustuu nyt SEUT 288 artiklan kolmanteen kohtaan (tuomio 7.8.2018, Smith, C-122/17, 39 kohta, ECLI:EU:C:2018:631).
- 13 Unionin tuomioistuin huomauttaa, että velvollisuudella tulkita kansallista oikeutta unionin oikeuden mukaisesti on tietyt rajat, sillä se ei voi olla perustana kansallisen oikeuden contra legem -tulkinnalle (tuomio 4.10.2018, Link Logistik NN, C-384/17, 59 ja 61 kohta, ECLI:EU:C:2018:810, tuomio 15.4.2008, Impact v. Minister for Agriculture and Food ym., C-268/06, 100 kohta, ECLI:EU:C:2008:223).
- 14 Unionin tuomioistuin kuitenkin lisää, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu oikeusriita, joka koskee syrjintäkiellon periaatteen kaltaista unionin oikeuden yleistä periaatetta, sellaisena kuin se on konkretisoituna direktiivillä, ja jonka on todella mahdotonta tulkita kansallista oikeutta mainitun direktiivin mukaisesti, velvollisuutena on kuitenkin turvata unionin oikeuteen perustuva yksityisten oikeussuoja ja taata unionin oikeuden täysi vaikutus jättämällä tarvittaessa soveltamatta kaikki kyseisen periaatteen vastaiset kansallisen lainsäädännön säännökset (tuomio 19.1.2010, Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, 51 kohta ja tuomio (suuri jaosto) 19.4.2016, Dansk Industri, C-441/14, ECLI:EU:C:2016:278, 35 kohta).

II – Direktiivi 2006/54/EY

- 15 Direktiivin 2006/54/EY johdanto-osan toisessa ja viidennessä perustelukappaleessa viitataan perustamissopimuksen 2 artiklaan ja 3 artiklan 2 kohtaan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 ja 23 artiklaan, ja sen tarkoituksena on varmistaa miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpano työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa. Tätä varten siinä on säännöksiä, joilla pyritään panemaan täytäntöön yhdenvertaisen kohtelun periaate työhönpääsyn, työehtojen ja

ammattillisten sosiaaliturvajärjestelmien osalta. Siinä on myös säännöksiä, joilla pyritään takaamaan, että kyseisen periaatteen täytäntöönpanoa tehostetaan ottamalla käyttöön asianmukaiset menettelyt.

- 16 Direktiivin johdanto-osan 30 perustelukappaleen mukaan ”jäsenvaltion tehtävänä on käsittelyn kaikissa vaiheissa saattaa voimaan todistusoikeudellisia säännöksiä, jotka ovat kantajalle tässä esitettyä edullisempia”. Samassa perustelukappaleessa todetaan myös, että ”todistustaakkaa koskevien sääntöjen antaminen on tärkeää varmistettaessa, että yhdenvertaisen kohtelun periaate voidaan panna tehokkaasti täytäntöön. Kuten yhteisön tuomioistuin on todennut, tämän vuoksi olisi säädettävä sen varmistamisesta, että todistustaakka siirtyy vastaajalle, kun syrjintä vaikuttaa ilmeiseltä lukuun ottamatta menettelyitä, joissa tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen kansallisen elimen on selvitettävä tosiseikat. On kuitenkin syytä täsmentää, että niiden tosiseikkojen arviointi, joiden perusteella voidaan olettaa, että kyseessä on sukupuoleen perustuva välitön tai välillinen syrjintä, on edelleen asianomaisen kansallisen elimen tehtävä kansallisen lainsäädännön tai käytännön mukaisesti.”
- 17 Kyseisen direktiivin 19 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:
- ”Todistustaakka
1. Jäsenvaltioiden on kansallisten oikeudenkäyttöjärjestelmiensä mukaisesti toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että kun henkilö, joka katsoo kärsineensä siitä, että häneen ei ole sovellettu tasa-arvoisen kohtelun periaatetta, esittää tuomioistuimessa tai muussa toimivaltaisessa elimessä tosiseikkoja, joiden perusteella voidaan olettaa, että kyseessä on välitön tai välillinen syrjintä, vastaajan on näytettävä toteen, ettei tasa-arvoisen kohtelun periaatetta ole rikottu.
2. Edellä oleva 1 kohta ei estä jäsenvaltioita saattamasta voimaan kantajalle edullisempia todistusoikeudellisia säännöksiä. – –”

III – Sopimus Yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista

- 18 Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä (Euratom) tehdyn sopimuksen, jonka Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 30.1.2020 annetulla päätöksellä (EU) 2020/135 (jäljempänä sopimus), mukaan Yhdistynyt kuningaskunta eroaa unionista kyseisen sopimuksen voimaantulopäivästä (1.2.2020) alkaen.
- 19 Sopimuksen 126 artiklassa määrätään kuitenkin 31.12.2020 päättyvästä siirtymäkaudesta, jonka aikana unionin oikeutta sovelletaan edelleen sen alueella.
- 20 Sopimuksen 127 artiklan 3 kohdan mukaan ”edellä olevan 1 kohdan nojalla sovellettavalla unionin oikeudella on siirtymäkauden aikana Yhdistyneen kuningaskunnan osalta ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa samat

oikeusvaikutukset kuin unionissa ja sen jäsenvaltioissa, ja sitä tulkitaan ja sovelletaan samojen menetelmien ja yleisten periaatteiden mukaisesti kuin unionissa.”

IV – Vuoden 2010 tasa-arvolaki (Equality Act 2010)

21 Vuoden 2010 tasa-arvolain 136 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1) Tätä pykälää sovelletaan kaikkiin tämän lain rikkomista koskeviin menettelyihin.

2) Jos on olemassa tosiseikkoja, joiden perusteella tuomioistuin voi muun selvityksen puuttuessa päätellä, että henkilö (A) on rikkonut kyseisiä säännöksiä, tuomioistuimen on katsottava, että tämä rikkominen on tapahtunut.

3) Edellä olevaa 2momenttia ei kuitenkaan sovelleta, jos A osoittaa, ettei hän ole rikkonut kyseisiä säännöksiä.”

V – Kansallinen oikeus, joka koskee tuomioistuimen toimivaltuuksia ja velvollisuuksia ulkomaisen oikeuden soveltamisessa

22 Siviililain (Code civil) 3 §:ssä, jonka perusteella Cour de cassation on erityislainsäädännön puuttuessa laatinut Ranskan kansainvälisen yksityisoikeuden periaatteet, säädetään seuraavaa: ”Kansainvälisesti pakottavat säännökset sitovat kaikkia alueella asuvia. Kiinteään omaisuuteen, myös ulkomaalaisten omistamaan kiinteään omaisuuteen, sovelletaan Ranskan lakia. Ranskan kansalaisiin sovelletaan henkilöiden oikeudellista asemaa, oikeuskelpoisuutta tai oikeustoimikelpoisuutta koskevia lakeja, vaikka he asuisivatkin ulkomailla.”

23 Tätä tekstiä soveltaessaan Cour de cassation toteaa erityisesti, että ”ulkomaisen lain soveltavuuden tunnustavan ranskalaisen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia sen sisältö joko omasta aloitteestaan tai siihen vetoavan asianosaisten pyynnöstä asianosaisten avustuksella ja tarvittaessa henkilökohtaisesti ja ratkaista riidanalainen kysymys voimassa olevan ulkomaisen lainsäädännön mukaisesti” (Cour de cassation, 1. siviiliosasto, 28.6.2005 [–], Bull. 2005, I, nro 289; Cass. Com., tuomio 28.6.2005, Bull. 2005, IV, nro 138).

24 Cour de cassation päättää, että tosiseikat tutkivat tuomioistuimet soveltavat ja tulkitsevat itsenäisesti ulkomaista lakia (Cour de cassation, 1. siviiliosasto, 13.1.1993, Bull. 1993, I, nro 14).

Syyt, joiden vuoksi on perusteltua esittää ennakkoratkaisupyyntö

25 Valituksessa esitetään ensinnäkin kysymys siitä, miten Yhdistyneen kuningaskunnan eroaminen Euroopan unionista vaikuttaa sellaisen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivaltuuksiin ja velvollisuuksiin, jonka on sovellettava Yhdistyneen kuningaskunnan lakia, jolla on saatettu osaksi kansallista

oikeusjärjestystä unionin direktiivi ennen siirtymäkauden päättymistä vireille pannussa oikeudenkäynnissä, kun tuomioistuin, jossa kanne on nostettu, joutuu antamaan tuomionsa kyseisen siirtymäkauden päättymisen jälkeen.

- 26 Tosiseikkojen tapahtumahetkellä (työsopimus allekirjoitettu 17.1.2007; väitetty syrjintä vuosina 2010–2013), mutta myös silloin, kun kanne nostettiin (2013) ja kun conseil de prud’hommes antoi tuomionsa (2019), Yhdistynyt kuningaskunta oli Euroopan unionin jäsen. Cour d’appel de Versailles’n valituksen ratkaisupäivään 27.5.2021 mennessä Yhdistynyt kuningaskunta oli kuitenkin eronnut Euroopan unionista.
- 27 HJ väittää, että riidanalaisen tosiseikkojen tapahtumahetkellä Yhdistynyt kuningaskunta oli edelleen osa Euroopan unionia ja siten unionin oikeuden alainen, joten sen tuolloin voimassa ollut kansallista lainsäädäntöä on tulkittava unionin oikeudesta johtuvien sääntöjen mukaisesti riippumatta siitä, että sinä päivänä, jona cour d’appel antoi tuomionsa, Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuin ei voinut enää esittää kysymystä unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisua varten. Hän lisää, että vaikka oletettaisiinkin, että tämä erityispiirre voisi vapauttaa Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimen unionin oikeuden mukaisen tulkinnan velvollisuudesta, ranskalaiseen tuomioistuimeen kohdistuu omalta osaltaan edelleen tällainen velvollisuus, kun se joutuu soveltamaan riidan kohteena olevien tosiseikkojen tapahtuma-aikana voimassa ollutta Euroopan unionin jäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä.
- 28 CACIB väittää pääasiassa, että Cour de cassationin tehtävänä ei ole itse päättää toisen jäsenvaltion lainsäädännön yhteensopivuudesta EU:n lainsäädännön kanssa eikä kyseisen jäsenvaltion tuomioistuinten sille antaman tulkinnan pätevytydestä. Se katsoo, että Cour de cassationin tehtävänä ei ole korvata ulkomaista kollegaansa määrittelemällä, mihin suuntaan ulkomaisen valtion voimassaoleva lainsäädäntö kehittyy, tai ottamalla kantaa sen oikeuspolitiikkaan ja sen unionin oikeuden mukaisuuteen, mikä kuuluu yksinomaan Euroopan unionin tuomioistuimen tulkinnan yhtenäistämistä koskevaan toimivaltaan.
- 29 [Kansallinen] julkisasiamies katsoo, että unionin tuomioistuimelle olisi esitettävä ennakkoratkaisupyyntö. Hän väittää, että sopimuksen sanamuoto ja erityisesti se, että siinä ei ole mitään määräyksiä siitä, mitä lakia sovelletaan menettelyihin, jotka on pantu vireille jäsenvaltioiden tuomioistuimissa siirtymäkauden aikana, mutta jotka ovat edelleen vireillä siirtymäkauden päättymisen jälkeen, herättävät epäilyksen siitä, oliko unionin oikeutta edelleen sovellettava silloin, kun cour d’appel antoi valituksenalaisen tuomion.
- 30 Cour de cassation katsoo, että tältä osin on olemassa perusteltu epäily.
- 31 Vaikka ennen sopimuksen 126 artiklassa määrätyn siirtymäkauden päättymistä vireille pantuihin oikeudenkäynteihin sovellettiin kyseisenä päivänä unionin oikeutta, mukaan lukien direktiiviä 2006/54/EY, ajankohtana, jona ylioikeus teki ratkaisunsa 27.5.2021, perussopimukset ja erityisesti Euroopan unionin

toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 288 artikla olivat lakanneet tuottamasta vaikutuksia Yhdistyneen kuningaskunnan oikeusjärjestyksessä.

- 32 Vaikka direktiivin 2006/54/EY 19 artiklaa sovellettiin riita-asiaan väitettyjen syrjintätoimien tapahtumapäivänä, herää näin ollen kysymys, voiko sopimus vaikuttaa siten, että se asettaa taannehtivasti kyseenalaiseksi unionin oikeuden soveltamisen ja erityisesti tuomioistuimen velvollisuuden tulkita sovellettavaa oikeutta tämän oikeuden mukaisesti.
- 33 Vaikka osa unionin oikeudesta olisikin säilynyt Yhdistyneen kuningaskunnan oikeudessa Yhdistyneen kuningaskunnan antaman lainsäädännön nojalla, voitaisiin katsoa, että kyseisen ajankohtana Euroopan unionin oikeus ei voi velvoittaa tulkitsemaan tätä oikeutta unionin oikeuden mukaisesti.
- 34 Sitä vastoin voitaisiin katsoa, että koska tosiseikat ovat peräisin siirtymäkauden päättymistä edeltävältä ajalta ja oikeudenkäynti on aloitettu ennen siirtymäkauden päättymistä, toisen jäsenvaltion tuomioistuimen on tulkittava unionin oikeuden mukaisesti Yhdistyneen kuningaskunnan lakia, jolla direktiivin 2006/54/EY 19 artikla on saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä, vaikka se tekisi päätöksensä siirtymäkauden päättymisen jälkeen.
- 35 Sopimuksen tulkinta on siis tarpeen sen osalta, onko tuomioistuimen, joka ratkaisee asian siirtymäkauden päättymisen jälkeen, pidettävä Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöä, jolla direktiivin 2006/54/EY 19 artikla saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, jäsenvaltion lainsäädäntönä, jolla direktiivi saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, kun tosiseikat ovat tapahtuneet ja/tai oikeudenkäynti on pantu vireille ennen kyseistä päivämäärää.
- 36 Toiseksi valitus nostaa esille kysymyksen siitä, sovelletaanko velvollisuutta tulkita sen jäsenvaltion kansallista oikeutta, josta tuomioistuin on peräisin, unionin oikeuden mukaisesti myös silloin, kun kyseisen tuomioistuimen on sovellettava toisen jäsenvaltion oikeutta.
- 37 HJ katsoo, että kun ranskalainen tuomioistuin soveltaa Euroopan unionin toisen jäsenvaltion lain säännöksiä, sen on Cour de cassationin valvonnassa tulkittava ja sovellettava näitä säännöksiä unionin oikeuden mukaisesti. Hän väittää erityisesti, että koska Cour de cassation tarkastaa, onko laki kansainvälisten yleissopimusten mukainen, sen olisi a fortiori, kun kyseessä on Euroopan unionin jäsenvaltion laki, tarkistettava, ovatko kyseisen ulkomaisen lain säännökset unionin oikeuden mukaisia, miltä osin on muistettava, että Euroopan unionin oikeuden ensisijaisuutta koskevan perusperiaatteen nojalla unionin oikeus on sitovaa kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansallisissa oikeuksissa ja että unionin tuomioistuin on tässä yhteydessä katsonut kansallisen tuomioistuimen unionin oikeutta soveltavaksi yleiseksi tuomioistuimeksi. Hän hyväksyy sen, että jos Cour de cassation katsoisi, että tällaisen velvollisuuden laajuudesta on vielä perusteltua epäilystä, sen olisi esitettävä tätä koskeva kysymys unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisua varten.

- 38 CACIB toteaa pääpiirteissään, että se, että millä tahansa kansallisella tuomioistuimella olisi oikeus kyseenalaistaa minkä tahansa muun kuin oman maansa lainsäädäntö, aiheuttaisi erittäin hankalia ongelmia, ja jäsenvaltiot voisivat pitää sitä suvereniteettinsa loukkaamisena.
- 39 [Kansallinen] julkisasiamies väittää pääpiirteissään, että jos unionin tuomioistuin vastaisi, että unionin oikeutta todellakin sovelletaan, olisi sovellettava sen oikeuskäytäntöä unionin oikeuden mukaisen tulkinnan periaatteesta, joka näyttäisi edellyttävän tämän periaatteen noudattamista silloin, kun kansalliset tuomioistuimet soveltavat toisen jäsenvaltion oikeutta. Julkisasiamies toteaa kuitenkin, että unionin tuomioistuin ei ole nimenomaisesti vahvistanut tällaisen velvoitteen olemassaoloa ja että sen noudattaminen kaikissa jäsenvaltioissa merkitsee Euroopan unionin kannalta niin tärkeää poliittista kehitystä kohti tiiviimpää yhdentymistä, että myös tästä jälkimmäisestä seikasta on tarpeen tiedustella unionin tuomioistuimelta.
- 40 Cour de cassation katsoo, että sen varmistamiseksi, että Ranskan valtio kunnioittaa unionin oikeuden ensisijaisuutta, on tarpeen muuttaa ulkomaisen oikeuden soveltamiseen ja tulkintaan kohdistuvan, kyseisen tuomioistuimen harjoittaman valvonnan luonnetta, jos ranskalaisen tuomioistuimen olisi arvioitava, onko toisesta jäsenvaltiosta peräisin oleva laki unionin oikeuden mukainen.
- 41 Cour de cassation on tietoinen siitä, että unionin tuomioistuin on katsonut asiassa Marshall annetusta tuomiosta lähtien, että direktiivi ”ei sellaisenaan voi luoda velvoitteita yksityiselle oikeussubjektille ja että [siihen] ei näin ollen sellaisenaan voida vedota tällaista henkilöä vastaan” (tuomio 26.2.1986, Marshall, C-152/84, ECLI:EU:C:1986:84, 48 kohta).
- 42 Oikeuskäytännössä todetaan kuitenkin myös, ”että kansallisen tuomioistuimen on kansallista lainsäädäntöä soveltaessaan, riippumatta siitä, onko kyse direktiiviä edeltävistä tai sen jälkeen annetuista säännöksistä, tulkittava kansallista lainsäädäntöä mahdollisimman pitkälle direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti, jotta direktiivissä tarkoitettu tulos saavutettaisiin ja perustamissopimuksen 189 artiklan kolmatta kohtaa näin noudatettaisiin” (tuomio 13.11.1990, Marleasing, C-106/89, 8 kohta, ECLI:EU:C:1990:395).
- 43 Sikäli kuin tuomion Von Colson ja Kaman (mainittu edellä tämän päätöksen 12 kohdassa) mukaan unionin oikeuden mukaisen tulkinnan periaate sitoo kansallisia tuomioistuimia sen jäsenvaltion toimieliminä, joka on velvollinen panemaan direktiivit täytäntöön omassa kansallisessa oikeusjärjestyksessään, ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että näin on myös siinä tapauksessa, että kyseisen tuomioistuimen on sovellettava toisen jäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä.
- 44 Tältä osin unionin tuomioistuimella on ollut tilaisuus todeta, että ”asiaa käsittelevän tuomioistuimen on sovellettava oikeuspaikkalausekkeessa nimettyjen tuomioistuinten valtion lainsäädäntöä tulkitsemalla kyseistä lainsäädäntöä unionin

oikeuden ja erityisesti direktiivin – – mukaisesti” (tuomio 18.11.2020, C-519/19, Ryanair, 51 kohta ja tuomio 8.12. 2022, Luxury Trust Automobil, C-247/21, 67 kohta, ECLI:EU:C:2022:966).

- 45 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä näyttää siis seuraavan, että se velvoittaa kansallisen tuomioistuimen unionin oikeuden mukaiseen tulkintaan silloinkin, kun sen on sovellettava toisen jäsenvaltion oikeutta.
- 46 Kun unionin tuomioistuimelta nimenomaisesti kysyttiin juuri tästä aiheesta, se ei kuitenkaan vastannut siihen käsiteltävän asian erityisluonteen vuoksi (tuomio 15.12.2022, HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung AG, C-577/21, ECLI:EU:C:2022:992).
- 47 Lisäksi voisi olla hyödyllistä tietää, ovatko kansallisen tuomioistuimen, joka soveltaa toisen jäsenvaltion lakia ja toteaa, ettei se voi tulkita tätä lakia unionin oikeuden mukaisesti, toimivaltuudet ja velvollisuudet samat kuin sen toimivaltuudet ja velvollisuudet, joita se käyttää soveltaessaan omaa kansallista lainsäädäntöään, ja jos näin on, voiko Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 artiklassa vahvistettu syrjintäkiellon periaate, joka on konkretisoitu direktiivillä 2006/54/EY, johtaa siihen, että se jättää myös yksityishenkilöiden välisessä riita-asianssa soveltamatta tätä lakia.
- 48 Näin ollen tällaisesta johtopäätöksestä on edelleen olemassa perusteltu epäily, joten Cour de cassation katsoo, että on tarpeen esittää ennakkoratkaisupyyntö myös tästä kysymyksestä, ottaen lisäksi huomioon vastauksen institutionaaliset näkökohdat.

NÄILLÄ PERUSTEILLA Cour de cassation

OTTAA HUOMIOON SEUT 267 artiklan,

ESITTÄÄ Euroopan unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1. Onko Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä (Euratom) tehtyä sopimusta, jonka Euroopan unionin neuvosto on hyväksynyt 30.1.2020 tehdyllä päätöksellä (EU) 2020/135, tulkittava siten, että tuomioistuimen, joka ratkaisee asian siirtymäkauden päättymisen jälkeen, on pidettävä Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöä, jolla miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa 5.7.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/54/EY 19 artikla saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, lainsäädäntönä, jolla direktiivi saatetaan osaksi jäsenvaltion lainsäädäntöä, kun tosiseikat ovat peräisin ennen kyseistä päivämäärää ja/tai oikeudenkäynti on pantu vireille ennen kyseistä päivämäärää?

2. Onko SEUT 288 artiklaa tulkittava siten, että yksityishenkilöiden välistä riita-asiaa käsittelevän kansallisen tuomioistuimen, joka on velvollinen soveltamaan toisen jäsenvaltion oikeutta, on tulkittava tämän oikeuden säännöksiä direktiivin mukaisesti ilman, että keskinäisen luottamuksen periaate estää sitä?

3. Jos kansallinen tuomioistuin katsoo, että tällaista unionin oikeuden mukaista tulkintaa ei voida tehdä, onko sen – kuten se tekisi oman kansallisen lainsäädäntönsä osalta – jätettävä tämä lainsäädäntö soveltamatta, kun kyse on unionin oikeuden yleisestä periaatteesta tai primaarioikeuden säännöksestä, jotka on konkretisoitu direktiivillä?

LYKKÄÄ valituksen käsittelyä, kunnes Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ratkaisunsa.

[–]

[–] [*Menettelyoikeudellisia seikkoja*]

[–]

TYÖASIAKIRJA